

Höstr.

Ref. nr. 4/1956 3790.

Representanterna för Verksamheten har
gitt uttryck för betydningen av att staten eller
eller har fått tillstånd att expropriera
de nödvändiga fallrättigheter, nödvändig
grunn m. v.

J. M.

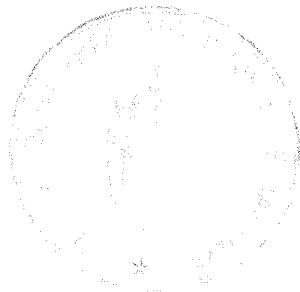
F i l l r å d i n g

om

tillåtelse för Tokke kraftverk till å expropriera fallret-
tigheter och nödvändig grunn m. v. i förbindelse med full
utbygging av Tókke-Vinje-vassdraget.

Meddelt ved kronprinsregentens resol

13/1-1956

11/1 1956.

Jnr. 3590/1955 IDV.

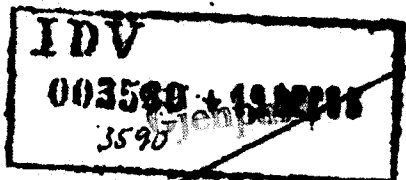
L. 11/1 (OC)
[Signature]

Ref. nr. 4 IDV.
1956

Norges Vassdrags- og Elektri-
sitetsvesen v/ høyesterettsadvokat Geor
Lous har i brev av 10. mars 1955 søkt om
avståelse av fallrettigheter og av nød-
vendig grunn m. v. i forbindelse med
full utbygging av Tokke-Vinje-vassdrage

Hovedstyret for Vassdrags- og
Elektrisitetsvesenet har i anledning her
av uttalt i brev 19^v Desember 1955.

d.

NORGES
VASSDRAGS- OG ELEKTRISITETSVESEN
HOVEDSTYRET.

Oslo, den 19.-desember 1955.

J.nr. 456, 876, 909, 933, 1023,
1041, 1101, 1102, 1240, 1335,
1584, 1619, 1650, 1773/55-V.
677, 679, 1987 } Sp./MS
2096 } 55

Gjenpart

Industridepartementet, Vassdragsavdelingen.

Tokke - Vinje-vassdraget.

Ekspropriasjon av vassfallsrettigheter og av

nödvendig grunn m.v. i forbindelse med utbygging

av Tokke og Haukeli kraftanlegg.

" Departementet oversendte 14. mars d.å. til uttalelse
söknad av 10. mars 1955 fra høyesterettsadvokat Georg Lous. Av
söknaden hitsettes:

"Efter anmodning fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen tillater jeg mig herved å fremkomme med söknad om tillatelse for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen til å kreve avstått de fallrettigheter i Tokke-Vinjevassdraget som eies av andre enn Den Norske Stat, og som er nödvendige for den fulle utbygging av vassdraget efter de planer som er omhandlet i den tidligere fremlagte "Utbygningsplan og söknad om fastsettelse av reguleringsbestemmelser" av desember 1954.

Videre sökes det om tillatelse til å kreve avstått den grunn og de rettigheter som er nödvendige for bygging og drift av kraftstasjonen på Dalen (Tokke kraftanlegg) med tilhørende anlegg og innretninger, dog ikke fjernledninger for kraftens overføring.

Söknaden fremsettes i medhöld av lov om vassdragene av 15. mars 1940 § 147, § 149, punkt 1 og 2 og § 62.

Söknaden omfatter:

I. Fallrettigheter.

På vedlagte tegning B-2253 er elvestrekningene hvor de angjeldende fallrettigheter finnes avmerket med röde klammer og nummerert fra 1-21.

Der sökes om rett til å före elvens vannføring på de angjeldende strökminger ut av elveleiet og gjennom tunnel, kanal o.l. for fremstilling av elektrisk kraft.

Som nevnt i utbygningsplanen har Staten allerede på forhånd erhvervet ca. 97 % av fallene i Tokkeelven på strekningen Totak-Bandak. De gjenværende fallrettigheter i Tokkeelven samt de øvrige fallrettigheter i Vinjeelven og de sidevassdrag som utbygningsplanen omfatter er for det vesentlige på private hender, jfr. vedlagte oversiktstabell B-2275 og B-2251.

I Songå elv eies ca. 1/3 part av fallrettighetene av Skiensfjordens kommunale Kraftselskap. Ca. 1/3 part tilhører endel oppsittere i Vinje som har håndgitt sine rettigheter til Rauland Kraftforsyningslag på vilkår bl.a. at lagets kraftverk skal være halvferdig i 1961. Den siste 1/3 part tilhører Steffa Søren på Urbö.

II. Kraftstasjonstomt på Dalen (Tokke Kraftanlegg.)

Der søkes om adgang til å kreve avstått den grunn og de rettigheter som er nødvendige for å bygge og drive kraftstasjonen på Dalen.

Der vedlegges en tegning B-1902 som viser de samlede områder som ønskes erhvervet. På tegning B-1776 vises reguleringsplan for Dalen med inntegnet i grønt de områder hvor der aktes plasert driftsboliger, kontorer, verksteder, lager m.v. På Buöya er det hensikten å anlegge en brakkeby under anleggstiden. Av tegning B-1902 vil det fremgå at det fører en smal landstripe mellom riksveien og Bandaksvannet fra Dalen brygge og vestover. Denne landstripe vil bli benyttet for plassering av tippmasser, hvor man regner å få en hensiktsmessig lagerplass for rør etc. senere i anleggsperioden. Etter anleggstidens slutt vil de oppfylte områder kunne gjøre tjeneste som byggetomter.

Følgende tabell viser hvilke eiendommer som ekspropriasjonen vil komme til å omfatte:

1. O.T. Fosli.

Omkring hotellet, dyrket mark	36 da
Under fjellet, udyrket mark	15 da
Buöy, dyrket mark	24,8 da
Buöy, udyrket, skog	24,7 da
(På Buöy står en gammel høyløe).	

2. Torkel Fosli.

Dyrket	6,4 da
--------	--------

3. Folkvang A/S.

Bak husene, dyrket (sumpet)	11,4 da
Steinbu-neset, kratt (sumpet)	10,0 da
Knappen, hus på Steinbuneset, 35 m ² en etg. Gunnar-helle (friluftsanl. m.v.) kratt, skog.	

4. Lastein Søndre.

Dyrket			2,4 da
Hovedbygning, 2	etg. 95 m ²	(gammel)	
Uthus	110 m ²		

5. Lastein Nordre, dyrket

1,4 da

Ialt 152,1 da

III. Øvrige rettigheter.

I tilslutning til søknaden om adgang til å erverve de ovenfor under punkt I og II nevnte rettigheter og under henvisning til vassdragslovens § 126 punkt 4 går man ut fra at tillatelsen vil omfatte også de rettigheter som er nødvendige for å gjennomføre anleggsarbeidene.

Følgende oversikt kan gis:

1. Kraftanlegget ved Dalen.

Der trenges adgang til å bruke og utbedre, evt. bygge nye adkomstveier til arbeidstedene, rett til å føre frem ledninger av forskjellige slags, til å plasere tippmasser, arbeidsbrakker, lagerhus og andre innretninger for byggearbeidet, samt rett til å ta jord, sten, sand m.v. for anlegget.

De berørte arealer tilhører for den vesentligste del Ågot Mandt, se tegning B-1902.

2. Tilførselstunnelen.

På den vedlagte tegning B-1902 er avmerket 2 arealer a ca. 80 da. som antas å ville bli berørt av tipper, brakker etc. for henholdsvis fordelingskammerområdet og tverrslag IV. Der vil også finnes avmerket den antatte trace for anleggsveier og ledninger.

På vedlagte tegninger B-1903, B-1982, B-1983, er inntegnet arealer for tipper, planlagte anleggsveier m.v. for henholdsvis tverrslag III (Ravnejuv), tverrslag II (Rogdelien) og for tverrslag I (Leirli).

3. Inntaksdammer.

På vedlagte tegning B-1982 er avmerket damsteder og inntak for inntaksdammene ved Vinjevatn og ved Leirli i Tokke, jfr. utbygningsplanen s. 18, med anleggsveier, tipparealer m.v.

4. Vafoss kraftstasjon (hjelpstasjon for anleggsarbeidet).

På vedlagte tegning B-2207 er inntegnet kraftstasjonens beliggenhet i terrenget med det areal som man antar å måtte beslaglegge for stasjonens bygging og drift, jfr. forøvrig utbygningsplanen s.21.

Søknaden omfatter rett til å føre Vinjevatn samt Tokkes vannføring gjennom tilførselstunnelen for produksjon av elektrisk kraft i Tokke ved Dalen.

I medhold av vassdragslovens § 125 punkt 1 kan i den forbindelse opplyses:

Utnyttelsen av de omtalte fallrettigheter vil medføre at de angjeldende elvestrekninger i større eller mindre utstrekning vil bli tørlagt, med derav følgende skader for fiske, gjerdehold m.v. Fløtningens interesser i vassdraget går man ut fra vil bli tatt hensyn til i forbindelse med fastsettelsen av reguleringsbetingelsene for vassdragets regulering, jfr. Utbygningsplanen s.23 flg.

De grunnarealer som må erverves på Dalen for kraftstasjonens anlegg ligger for en stor del innen et område som er regulert og delvis allerede bebygget, slik at det blir grunnens betydning som byggegrunn som mango steder får størst betydning for ekspropriasjons-erstatningen.

Når det gjelder påvisning av de fordeler som gjennomføringen av utbyggingen vil ha, er det antagelig nok å henwise til den fremlagte utbygningsplan.

Der søkes foreløbig ikke om rett til å kreve avstått grunn og rettigheter for byggingen av de mange mindre kraftstasjoner som den fulle utbygging av vassdraget forutsetter, jfr. utbygningsplanen. Man regner med at denne del av saken mest hensiktsmessig kan ordnes ved en tilleggsøknad når utbyggingen er kommet så langt at disse ekspropriasjoner er blitt mer aktuelle.

Hvad der i nærværende skrivelse søkes rett til å erverve, forutsettes å være tilstrekkelig for å kunne sette igang de utbygningsmessige sidér ved Tokke Kraftanlegg. De rettigheter som er nødvendige for å kunne bygge og drive de reguleringsanlegg som fullførelsen av 2. byggetrinn omfatter (jfr. utbygningsplanen) forutsettes dekket ved den "søknad om fastsettelse av reguleringsbestemmelser" som er innarbeidet i Utbygningsplanen, jfr. Vassdragsreguleringslovens § 16, punkt 1.

Det er erfaringsmessig umulig på forhånd å skaffe sig rede på alle de grunneiere og rettighetshavere som kan tenkes å bli berørt ved et større utbygnings- eller reguleringsforetagende. Særlig gjelder dette rettighetene i og langs selve elveløpet, hvor retten til å benytte vannføringen fra gammelt av kan være delt opp i mange kvern-, sag- eller stamperetter (ofte omstridte), og hvor ferdselsinteresser, gjerdeholdsinteresser som ligger i samelestrekninger, osv. er helt uoversiktlige på forhånd. Dette gjelder kanskje ikke minst i Telemark hvor grunnbøkene ofte bare gir et ufullstendig bilde av rettsforholdene. Man anser det derfor i det foreliggende tilfelle helt påkrevet å få tillatelse å påstevne skjønnet etter reglene om stevning i almenningssaker (vassdragslovens § 130, punkt 4). Ellers vil forretningens gjennomføring kunne bli ganske vesentlig sinket og besværliggjort."

Høyesterettsadvokat Lous' oversendelsesbrev lyder:

"Vedlagt følger søknad etter vassdrag sloven om tillatelse for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen til å ekspropriere fallrettigheter, grunn m.v. for utbygging av Tokke Kraftanlegg.

Til Departementets orientering kan nevnes at der foreligger tilsagn fra en rekke eiere av fallrettigheter at de er interessert i å overdra sine fall i minnelighet til Vassdragsvesenet, men at de av hensyn til de skattemessige konsekvenser først kan gjøre dette når Vassdragsvesenet har fått ekspropriasjonstillatelse, jfr. lov av 3. juli 1953 om betinget fritagelse for ekspropriasjonsgevinster.

Det er Vassdragsvesenets tanke at skjønnet etter vassdragsloven bør settes med de samme menn som skal tjenestgjøre i de vassdragsreguleringsskjønn som også må holdes, slik at man kan dra full nytte av den grundige kjennskap til vassdragets hydrologi og de lokale forhold som mennene etterhånden må forutsettes å få, og slik at man best mulig oppnår samstemmighet mellom de to skjønn.

En direkte kombinasjon av de to saker, med samtidig behandling av alle krav etc. turde dog ikke være hensiktsmessig. For det første vil forretningen da lett svulme opp og stoffmengden bli så svær at det vil bli vanskelig å legge arbeidet rasjonelt an, og for det annet vil reguleringstillatelsen antagelig først komme til å foreligge adskillig senere enn den tid man ventet å kunne få tillatelsen etter nærværende søknad.

For nærværende søknads vedkommende er det spesielt ønskelig å få en rask behandling av det der søkes om i avsnittene II og III slik at man kan komme raskt igang med anleggsarbeidene, eftersom de besluttes satt iverk."

Søknadsdokumentene har vært utlagt til ettersyn i tiden oa. 25. mai til 25. juni d.å. hos:

1. Lensmannen i Mo og Lårdal, Dalen.
2. Knut H. Gunvaldjord, landhandel, Edland.
3. Jon Vaa, landhandel, Rauland.
4. Ytre Vinje Samvirke, Ytre Vinje.

Utlaggingen er kunngjort i Norsk lysingsblad, Varden og Telemark Arbeiderblad. Gjenpart av søknadsdokumentene er dessuten sendt følgende til mulige bemerkninger:

Fylkesmannen i Telemark, formannskapene i Lårdal, Mo, Vinje og Rauland, Skiensvassdragets fellesfløtningsforening, Telemark fylkes vegvesen og Inspektøren for ferskvannsfisket.

- 4 -

Melding om utleggingen er spesielt sendt Tokke Samfloting.

Følgende uttalelser er innkommet:

Vegsjefen i Telemark uttaler i brev av 1. ^{juni} ~~juli~~ d.å.:

"I anledning av Deres skriv av 23. mai 1955 med bilag meddeles at en ikke finner noe vesentlig å innvende mot de fremlagte planer.

Det eneste sted hvor det kan bli nødvendig å foreta en større vegomlegning er mellom Haukelisæter og Dyrskar på grunn av oppdemning av Ståvatn, men dette er vel en sak som må sees i forbindelse med planen om helårsveg over Haukeli."

Skiensvassdragets fellesfløtningsforening bemerker i ekspedisjon 8. juni d.å.

"Da vår forening tar imot tømmeret fra Tokkevassdraget etter at Samflotingslaget har besørget det nedfløtet innen sitt distrikt og sortert og flåtelagt det i Dalen lense, er det selvfølgelig av den største viktighet for oss at tømmeret kommer ned i rett tid for viderefløtningen i vassdraget. Vi er på det rene med at de fremlagte planer for regulering og utbygging av Tokkevassdraget vil bli av den mest gjennomgripende betydning for fløtningsforholdene i det hele for vassdraget ned til Bandakvann. Vi må derfor ta ethvert forbehold om at Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening ikke blir ugunstigere stillet enn om ingen regulering hadde funnet sted."

Fløtningsforeningen peker videre på at forbeholdet spesielt gjelder forholdene når vassdraget ved reguleringen og utbyggingen blir mere eller mindre tørrlagt således at tømmeret antakelig for størstedelen må kjøres fram til Bandakvatn. Dette vil bevirke at der må sørges for tilstrekkelig store arealer ved Dalen for opplegging av det tømmer som må kjøres fram vinterstid, samt utslagsplass for bilkjørt tømmer og atkomstveier til disse.

Telemark fylkes elektrisitetsnemnd rår i påskrift 7/6 1955 til at søknaden blir innvilget.

Fylkesmannen i Telemark viser i ekspedisjon 9. juni 1955 til det elektrisitetsnemnda har uttalt.

Tor Sisjord melder på vegne av skogeierne i Eidsborg i

brev av 11. juni 1955 fra om at disse har enerett til opplags- og utslagsplass for tømmer i Lasteimbukta i Bandakvatnet.

Sv. Berge opplyser i brev av 27. juni d.å. at søskenene Berge har vannrettigheter som ikke er solgt, og at inntaksdammen ved Tveito vil demme ned en mindre strekning av Berge.

Vinje kommune. Av herredstyrovedtak 28. juni 1955 hitsettes:

"Kommunen har tidlegare fått oversendt Vassdragsvesenet sin søknad om regulering av 18 vatn i Tokke-Vinjevassdraget. Til denne reguleringsplanen har heradstyret i møte den 29. mars d.å. komi med ein førebils uttale, men med atterhald om seinare å få koma attende til dei konsesjonsvilkår som etter kommunen si meining bør fastsetjast når det gjeld avgifter, kraftavståing m.m. Ein finn difor ingen grunn til å ta opp desse spørsmål i samband med ovannemnde søknad om ekspropriasjon av vassfall, grunn og rettar for utbygging av kraftstasjonen.

Kommunen vil difor tilrå at det her søkte löyve vert gjeve, men ein tek atterhald om godtgjerdsle i samsvar med dei lovreglar som gjeld for dettø. Kommunen reknar vidare med at det vert teke opp tingingar mellom statsmaktene og kommunen om dei nærare vilkår for utnytting av dei fallrettar som Vinje kommune har kjøpt. Ein er av den meining at det bør koma i stand eit samarbeid om utbyggingi, anten ved at kommunen går inn i utbyggingi eller får kraft i höve til sine fallrettar."

Rauland kommune har sendt inn fölgende særutskrift av herredstyrovedtak 11. juni 1955:

"Det förelåg søknad frå Vassdragsvesenet om ekspropriasjon av fallrettar i Songa (Nautsnutvatnet - Totak) og Bitu (Bitdalsvatn - Totak), for det som vedkjem Rauland..

Denne saka yart förelagt den kommunale reguleringsnemnda i Rauland, til fråsogn. Det synte seg at reguleringsnemnda delte seg i eit fleirtal på 3 medlemmer (T. Kramviken, St. Særen og Nils Bakken) og eit mindretal (A. Öygarden).

Tilrådinga frå fleirtalet lyder soleis:

"Ein har ikkje noko imot at desse fallrettane vert ekspropriert av Staten, men då under visse föresetnader, - og ein skal nemne fölgjande:

1. Songa og Bitu er dei einaste utbyggbare fall innan heradet av ein slik storleik at dei kan gje fullnöyande kraft til sivilt bruk og til eventuell industri i kommunen. Ved statens kjøp av desse fallrettane må det vera sjölsagt at heradet får kraft frå Tokkeanlegga soleis som tidlegare er nemnt av heradstyret.

2. Rauland er interessert i ei snøgg utbygging av Songa og Bitu, og ein må i denne samanheng minne om at Norsk Hydro er interessert i ei leigekontrakt for ei utbygging her, på visse vilkår, og då dette spørsmålet ikkje er avklara enno, må den saka framleis stå ope for drøftingar.
3. Ein eventuell skynsrett for ekspropriasjon må vera såleis samansett at ein kan kjenne seg trygg på at bygdefolkets interesser i saka vert teke omsyn til på ein rettvís måte.
4. Spørsmålet om/kva/kommunen skal sikre seg kraft for framtida, må stå ope for drøftingar så snart det vert aktuelt med utbygginga av Tokke."

Tilrådinga frå mindretalet lyder soleis:

"Eg meiner det må setjast opp som ein generell regel for all oreigning at løyve til oreigning ikkje bør gjevast for oreignaren verkeleg treng det han vil oreigne til føremålet som ligg til grunn for søknaden.

Ein ser det slik at det ikkje vil vera fair mot den det vert oreigna frå om oreignaren fær velje eit anna tidspunkt og ta det på den tid det fell låglegast eller billegast for honom. Staten må la denne regel gjelde ogso for seg sjölv.

Av den nyleg tilsendte utbyggingsplan ser ein at utbygginga av Songa og Bitu ligg relativt langt fram i tida, sjöl om det går i orden med finansieringssørsmålet for Tokke.

I samsvar med det ein har sagt frammanfor om det rette tidspunkt for ei oreigning meiner eg at oreigning av desse vassdrag bør stå ut. Dette også for at nemnda veit det er voner om at Staten fær kaupe rettane ved mindeleg semje.

Rauland kraftforsyning er på ein måte ordna fram til 1970 ved kraftleigekontrakt med Hydro, men då går den ut. Og kvoten er forliten.

For å sikre bygda ei kraftkjelle i framtida har Rauland kraftforsyningslag fenge lov på å kaupe 1/3 del av Songa av bønder i Vinje og Rauland. Dette er kaupt i 1951. I slutten av 1954 søkte Rauland kommune om å bli med i utbygginga av Tokke Kraftverk. Hovudstyret har stilla seg velviljug til dette og det same vonar eg riksstyre og storting vil gjera. Men storleiken på parten er ikkje fastsett enno og saka må vel konfirmerast av riksstyre og storting. For denne saka reelt og formelt er kome i hamm, på ein måte som bygda kjenner seg nøgd med, meiner eg det vil vera omsynslaut av Staten å gå til oreigning av bygda sine kraftkjeller. Etter § 133 i Lov om Vassdragene av 15. mars 1940, skal vederlaget for heile vassfall som vert oreigna, gjevast som eingongserstatning. Men det er høve til, å få betalinga i kraft og då vert det årleg betaling. Eg meiner oreignaren bør tilpliktast å la det vera valfritt for fossøeigaren om han vil ha eingongsvederlag eller om han vil ha årleg betaling.

Når det gjeld samansetninga av ein eventuell skynsrett har

har eg merkt meg at det av og til blir klaga på at dei rettsmedlemer departementet nemner opp representerar eit einsidig industrisyn. Den rå vasskraft er i seg sjøl eit ùvanleg vanskeleg skynsobjekt, og dertil skal verdsetjast skader og ulemper som turrlegginga fører med seg. Desse spenner ofte over vidt skilde fagområder. Skynsretten bør difor vera allsidig ihopsett med eit fleirtal av skynsmenn som er jordbrukskunninge, slik som fyreslege i utkastet til ny reguleringslov."

Etter at saka i si heilhet vart referert for heradstyret, vart fleirtalstiltalninga frå den kommunale reguleringsnemnda, vedteke med 9 røyster, ved alternativ votering. Mindretalstiltalninga frå A. Öygarden fekk 3 røyster."

Disse uttalelsene er forelagt høyesterettsadvokat Lous som i brev av 22. august d.å. bemerker:

"1. Veisjefen i Telemark. Oppdemningen av Ståvatn hører inn under den søknad om reguleringstillatelse som foreligger fra tidligere, og har ingen direkte tilknytning til nærværende sak.

2. SkienSVassdragets Fellesfløtningsforening.

Jeg går ut fra at det i forbindelse med den tillatelse til regulering av vannene som vil bli gitt, også på vanlig måte vil bli tatt inn i reguleringsbetingelsene en bestemmelse om at regulanten plikter å avgi det for fløtningen nødvendige vann, eventuelt treffe andre tiltak for tømmerets fremføring, efter skjønnsrettens nærmere bestemmelse, såfremt forholdet ikke ordnes i mindelighet. Ved erhvervelsen av fallrettighetene og utnyttelsen av dem, vil elveleiet i større eller mindre utstrekning bli tørrlagt og fløtningen hindret. Disse utbygningsmessige følger for fløtningen dekkes ikke av det som kan bestemmes efter reguleringsloven for regulerings virkninger. Tillatelse til å ekspropriere og bygge ut fallrettighetene må bli å meddele i henhold til vassdragsreguleringslovens § 147. Denne bestemmelse inneholder ikke tilsvarende bestemmelse til vassdragsreguleringslovens § 19 om fløtningen, jfr. § 12 punkt 12 og 18. Tillatelsen til å bygge ut fallrettighetene må imidlertid gis bl.a. under hensyntagen til vassdragslovens § 104, punkt 2, og til slik tillatelse vil der kunne knyttes vilkår, jfr. § 106, punkt 2. Disse vilkår må kunne redigeres så de blir enslydende med de som blir satt som vilkår for reguleringen.

De forhold som SkienSVassdragets Fellesfløtningsforening peker på skulde således fullt ut kunne tas hensyn til i forbindelse med ekspropriasjons- og utbygningstillatelsen.

Jeg vil få lov til å nevne at det i betingelsene for Rössåga (kgl. res. av 8/7 1954) i punkt 11 er bestemt at regulanten skal sørge for det nødvendige fløtningsvann, "eventuelt påtar han sig fremføringen av tømmeret overensstemmende med overenskomst eller skjønn". Denne bestemmelse mener jeg er noe uheldig utformet, idet den gir de fløtningsberettigede et ubetinget krav på at regulanten skal besørge fremføringen av tømmeret, såfremt ikke nødvendig fløtningsvann kan avsees. Dette kan i enkelte tilfeller være uheldig, nemlig der hvor regulanten ved veibygging o.l. i betydelig

grad kan avhjelpe manglen på fløtningsvann, og hvor skogeiernes, eventuelt med et tilskudd av pengeerstatning, ikke vil få vanskelige eller dyrere fremdriftsforhold for tømmeret fordi om fløtningsvannet blir borte. I slike tilfeller bør skjønnsretten ha adgang til å påby en slik ordning, basert på at fortsatt skogeiernes og ikke regulanten skal forestå driften. Slik som bestemmelsen er utformet for Rössågas vedkommende er man i slike tilfeller avhengig av at alle de fløtningsberettigede samtykker i ordningen. Men er det mange parter, og det er det jo ofte, vil det regelmessig være noen som det er umulig å komme til en ordning med. Disse bør ikke ved sin steilhet ha anledning til å komme i en særstilling eller kanskje velte et ellers gunstig arrangement som kunne ha kommet istand. Man bør derfor efter min mening ikke gjennom reguleringsbetingelsene beklippe den myndighet skjønnsretten ordinært skal ha efter vassdragsreguleringslovens § 19.

3. Uttalelse fra Tor Sisjord og Syskine Berge.

Disse uttalelser gjelder rettigheter som det blir å ta hensyn til ved ekspropriasjonsskjønnene under de takstnumre de hører hjemme, men som ikke har noen betydning for eks/propriasjons-søknadens behandling.

4. Vinje kommune.

Vassdragslovens § 148 punkt 2 gjelder ikke når det er staten som eksproprierer vannfallet. Noe rettslig krav på spesielle vilkår for erhvervelsen har Vinje kommune derfor ikke, således heller ingen rett til å delta i utbyggingen på den ene eller annen måte. Imidlertid vil vel kommunens interesse i å få kraft lettest bli ordnet i forbindelse med reguleringstillatelsen.

5. Rauland kommune.

Flertallets tilråding:

- 1) Som for Vinje kommune. Ordnes formodentlig i forbindelse med reguleringstillatelsen.
- 2) Nórsk Hydros interesse av en leiekontrakt kan være et moment når verdien av fallene skal vurderes, men gir ikke kommunen noen rettslige krav i forbindelse med selve ekspropriasjonstillatelsens behandling.
- 3) Som tidligere gitt uttrykk for trob jeg det er en fordelaktig ordning om ekspropriasjonen av fallrettigheter og reguleringen av vannene kan bli behandlet av samme skjønnsrett. (Slik som det blev ordnet ved ekspropriasjonene for Mår Kraftverk). Ved ekspropriasjon av fallrettigheter kommer det nemlig ikke bare opp spørsmål om kraftpriser og anleggsutgifter og lignende problemer av rent teknisk art. Man stilles også ofte overfor det spørsmål: I hvilken egenkap har elven den høyeste økonomiske verdi for dens nuværende eier?
Er det elven som kraftkilde og salgsobjekt eller er det elven som fiskeplass, naturlig gjerde, adkomstvei, vannkilde for gård og beitestrekninger, fløtning etc.?

På de slakere strekninger vil disse spørsmål ofte reise sig, og da gjelder det at det er en alsidig sammensatt skjønnsrett som skal treffe avgjørelsen.

4) Som for punkt 1 ovenfor.

Mindretallets tilråding:

Denne har krav på interesse idet den tar opp et ganske viktig spørsmål i saken, nemlig spørsmålet om i hvilken utstrekning det må foreligge aktuelt behov og ferdige planer for et foretagende før man kan gjennomføre ekspropriasjon. Det er en grunnregel i vår ekspropriasjonsrett at der aldri skal ekspropriasjonsberettigede foretagende skal kunne komme igang på en hensiktsmessig og praktisk måte. Dette setter grenser ikke bare for store områder man kan kreve avstått, men også for hvor meget hensyn til fremtiden man kan kreve skal legges til grunn. Vassdragslovens § 147 må leses i lys herav, jfr. "Når det trenges" for bl.a. å "tilfredsstille et almindelig behov". At det er behov for den store kraftstasjon ved Dalen er det neppe noen som vil protestere mot. At det er behov for de mange mindre stasjoner i vassdraget vil det vel også være nok så lett å bevise, iallfall hvis man legger til grunn at kraftforsyningen bør være a jour med og ikke ligger efter det aktuelle behov til enhver tid. Man må vel imidlertid under enhver omstendighet regne med at utbyggingen av de mindre stasjoner først vil komme til å skje til en tid som ikke er umiddelbart forestående, og det kan da fra grunneierforhold pekes på at fallene like gjerne kan være på Deres hånd som på Statens i mellemtiden. Det er ikke usannsynlig at en slik påstand vil bli fremmet under ekspropriasjonssaken, formodentlig understøttet med en anførsel om at det i våre dager skjer så store og hyppige forandringer i den tekniske verden at ingen med sikkerhet kan si om nettopp disse fall vil visé sig hensiktsmessige for utbygging i fremtiden. Jeg tror dog ikke en slik innsigelse så lett vil få medhold, for det første fordi hele vassdraget som kraftkilde betraktet må sees som en enhet, og at det innebærer praktiske fordeler å la de skjønnsaker som utbyggingen forårsaker omfatte det hele i sammenheng. Dertil dette at den tekniske utvikling, så langt vi idag kan bedømme den, peker i retning av at hele vassdraget kan ventes utbygget forholdsvis raskt.

Når det gjelder erstatningenes fastsettelse, missforstår mindretallet vassdragslovens bestemmelser når det tror at erstatningen vil bli fastsatt i form av engangsbeløp. Spørsmålet har vært oppe for Tinn og Heddal Herredsrett i forbindelse med erhvervelsen av fallrettigheter i Mår, som fant at betalingen måtte bli å fastsette efter § 133 punkt 2, i form av årlige avgifter. Man må regne med at det samme blir lagt til grunn for Tokke-Vinjevassdragets vedkommende.

Jeg vil få benytte anledningen til å si et par ord om erstatningenes forfall. Så omfattende som denne ekspropriasjonssak synes å måtte bli, må man regne med at skjøn og overskjønn vil komme til å strekke sig over flere år. For de rettigheter som ikke tas i bruk under 1. byggetrinn må man vel

allikevel regne med at det vil gå ytterligere en del år før de blir utnyttet. Det gunstigste for Vassdragsvesenet vilde naturligvis være om erstatningene først skulde forfalle når utnyttelsen begynner. Men protesterer eierne mot dette, har man neppe adgang til å motsette sig at erstatningene skal begynne å løpe allerede ett år etterat skjønnet (eventuelt overskjønnet) er rettskraftig, jfr. skjønnsprocessloven av 1/6-1917 § 57."

Senere er innkommet uttalelser fra Mo og Lårdal kommuner i brev henholdsvis 28. juni og 27. september d.å. og fra høyesterettsadvokat Aage Rygh i brev av 23. september 1955.

Mo herredstyres vedtak lyder:

"Heradstyret vedtok samr. å tilrå ekspropriasjon av vassrettene m.m. innan Mo kommune som kan nyttast ut i samband med Tokkeutbyggingen.

Föresetnaden for tilrådingi finn heradstyret må vera at ikkje berre ein del av vassføre frå Mohelane og Börte vert nytta inn i hovudplanen, men at alle vassføre frå Juvvatn, Nautebergdalen og Botnedalen som alle kjem saman i Dala-åi vert tekne med. Dette på grunn av at heile kraftmengda då kan nyttast samla."

Lårdal herredstyre har ikke noe særlig å bemerke til søknaden, og rår til ekspropriasjon etter gjeldende lov.

Høyesterettsadvokat Aage Rygh skriver:

"Jeg har i oppdrag for endel grunneiere i övre del av Vinje å vareta deres interesser i forbindelse med de håndgivelser på fallrettigheter som Deres Kraftverksavdeling har önsket å erhverve ovenfor Tveitevatn. I brev av 26. juni d.å. har Kraftverksavdelingen meddelt endel falleiere som hadde tatt forbehold m.h.t. godtgjorelse for öket gjerdehold, at den var villig til å undersøke og dröfte dette spørsmål på stedet hvis håndgivelsen ble forlenget f.eks. til 31/12 1955.

För det tas standpunkt hertil, skal jeg på vedkommende interessertes vegne tillate meg å fremholde:

1. Ved en så omfattende utbygging og regulering som denne - med adgang til gjennomg-ripende overføring av vannmengdene til andre deler av vassdraget - vil det ikke være riktig at vederlaget for de enkelte fallrettigheter også skal dekke de ulemper og skader som gjennomførelsen måtte medføre for den enkelte falleier.

For det förste er det for den enkelte falleier meget vanskelig på et så tidlig tidspunkt som nå å danne seg en tilstrekkelig begrunnet mening om hvilke skader og ulemper som vil inntreffe. Med det omfang foretagendet vil få, kan det ikke være riktig å legge til grunn det syn at mulige större skader og ulemper som måtte oppstå på en eller flere eiendommer enn på andre nettopp skyldes den enkelte

eiendoms beskaffenhet og fallstreknings hensiktsmessighet. Det kan like meget eller mere skyldes den voldsomme omkalfatring av hele vassdraget som et så omfattende foretagende medfører.

Skal skader og ulemper dekkes av fallprisen vil dette på en lang, flat elvestrekning med liten fallhøyde kunne medføre utgifter som vil sluke fallprisen, mens det på korte og bratte strekninger med større fallhøyde kanskje ingen skade og ulempe blir i det hele, slik at når foretagendet gjennomføres, vil eierne av slike strekninger som først nevnt bli misholdne i forhold til de andre.

Når rett over de enkelte fallstreknings trengs for gjennomføring av hele det store overførings- og reguleringsapparat må det på bakgrunn derav være riktigst å se ulemper og skader som måtte oppstå som en fellesutgift som må utjevnes på det hele anlegg ved at det ytes erstatninger herfor i henhold til vassdragsreguleringsloven i tillegg til de foreslåtte vederlag for fallrettighetene. Det kan forsåvidt pekes på at de vanskeligheter som måtte voldes f.eks. for tømmerdriften, ikke er forutsatt dekket ved håndgivelssummene, men senere må ordnes for seg som nevnt f.eks. ved bygging av tømmerveier e.l.

Et moment som ofte anføres er at flate og lange fallstreknings ikke betinger noen særlig høy kraftpris sammenlignet med strekninger med større relativt fall. Det må dømmes ut fra de faktiske forhold. En lang og flat strekning kan utnyttas med like stor fordel som en brattere, hvis byggelengden kan forkortes ved tunnel - eller kanalgjennomstik, eller i en lang og flat strekning ovenfor en brattere vil kunne gi et meget ønskelig utjevningssmagasin og/eller beskyttelse mot underkjøling foran inntaket. Damstedet kan også teknisk sett være så gunstig, at oppdemning av en flate strekning vil kunne gi særdeles billig tilleggskraft. Alt dette bør tas i betraktning i de enkelte tilfeller slik at det ofte anførte moment ikke tillegges almengyldig vekt og misbrukes med den følge, at slakke fallstreknings risikerer å bli avspist med en liten sum som ikk. på langt nær står i forhold til deres virkelige verdi for regulerings- og kraftutbygging.

2. I og med at fallene erhverves vil det inntil reguleringen gjennomføres komme til å råde usikkerhet blant bygdens folk om nye tiltak som oppdyrking, vanningsanlegg, nybygg, bygging av skogveier o.s.v. som i mellomtiden utføres, vil bli erstattet når reguleringen kommer. Dette vil kunne legge en kald hånd over initiativ og og fremdrift i jord-, skog- og fjellbruket som kan bli meget uheldig for bygdens trivsel.

For å bøte på dette bør det i vilkårene fastslåes at erstatning i hvert enkelt tilfelle blir å fastsette på grunnlag av de verdier som på det enkelte sted er gjenstand for skade eller ulempe e.l., slik de forefinnes på den tid angjeldende erstatningsaskjonn holdes.

3. Ut fra hva der har vært opplyst under drøftelsene av håndgivelssene har falleierne gått ut fra at erstatningsbeløpene

vil betinge skattefrihet i h.t. loven av 3. juli 1953 om de aktes brukt til erhvervelse av annen fast eiendom. Loven er imidlertid midlertidig og da grunneierne ikke er herre over når oppgjør av de forskjellige erstatninger skal skje, er det av stor betydning at det i vilkårene tas inn at slik betinget skattefrihet i alle tilfelle skal gjelde. Særlig betydning har dette om eierne skal kunne akseptere den for jordbruksmålingen naturligste og beste oppgjørs- måte, nemlig i form av årlige avgifter som foreslått i Hovedstyrets brev av 4/10 1954. Bestemmelse herom bør komme inn i det forslag til reguleringsbestemmelser som skal forelegges Stortinget slik at det nevnte vilkår får fornøden formell rettskraft. Mangel på slik bestemmelse som nevnt kan også føre til at grunneierne kan føle seg tvunget til å ta hele oppgjøret ut med en gang på et tidspunkt som er ugunstig for anvendelsen derav, mens jordbruket går glipp av den økonomiske støtte fremtidig fast årlig avgift vil bety for de enkelte bruk.

4. Det er opplyst å være på det rene at erhvervelsen bare omfatter elvestrekninger og at grunnerhvervelser for anlegg og demninger samt erstatning for skader og ulemper som voldes ved oppdemning eller senkning av vann skal erstattes når den tid kommer etter vassdragslovens regler. Det vil imidlertid virke betryggende for de enkelte grunneieres tilslutning til håndgivelse at det blir medtatt uttrykkelig bestemmelse herom, så ingen behøver være i tvil forsåvidt.

5. M.h.t. kraftmengdene går en ut fra at beregningen er basert på fallhøydene og den gjennomsnittlig gunstigste vannføring og magasinering som en ved den forutsatte regulering vil kunne oppnå.

6. I Hovedstyrets brev av 4/10 1954 er hver av de selgende falleiere gitt rett til kjøp av elektrisk energi til gårdens eget bruk etter den til enhver tid gjeldende engrospris for statens kraftsalg (for tiden kr. 90,-) + 10 % levert fra kraftstasjonen med 20 kV spenning.

Dette er en økonomisk fordel som falleierne har regnet med som reel. Imidlertid er det forutsatt at fordelingen av kraften skal foretas av kraftlaget over sitt nett mot godtgjørelse fra mottakeren, og spørsmålet er da om det foreligger det nødvendige grunnlag mellom Hovedstyret og kraftlaget slik at de som abonnerer vil være sikret den tilsvarende økonomiske fordel i sine oppgjør for levert strøm. I motsatt fall vil en vel risikere at kraftlaget vil avkreve dem full pris slik at fordelene blir illusorisk. Det er derfor nødvendig å få fastlagt hva som i så henseende foreligger eller på forhånd kan ordnes.

Jeg tillater meg til slutt å nevne at det overfor meg har vært fremholdt som en praktisk fremgangsmåte vedr. spørsmålet om erstatning for slike skader og ulemper som nevnt under pkt. 1 at man lot foreta en befaring av elvestrekningen for å vurdere de skader og ulemper man på det nærværende tidspunkt kan bedømme

slik at man har et grunnlag for forhandlingene - dette i tråd med Kraftverksavdelingens brev av 23/6 d.å. om befaring. Grunneierne, som er uten erfaring i å vurdere vassdragsreguleringsskader på forhånd, må da i tilfelle ha noe sakkyndig assistanse og fremgangsmåten vil være avhengig av hvorledes omkostningene kan ordnes. Det materiale som derved fremskaffes, vil i tilfelle tjene samme formål som et senere erstatningsskjønn og så langt som det er mulig å overskue de fremtidige skader overflødiggjøre et slikt. Spørsmålet er da om omkostningene dermed kunne reguleres på samme måte som ved vanlig erstatningsskjønn."

Også disse 3 siste uttalelsene er forelagt høyesterettsadvokat Lous som i brev av 3. oktober d.å. bemerker:

"Uttalelsen fra Lårdal Herredstyre gir ingen grunn til bemerkninger.

Vedkommende Mo Kommunes uttalelse skal jeg bemerke at utbyggingen av de sidevassdrag som kommunen nevner må være fullstendig avhengig av om Vassdragsvesenet selv finner utbyggingen teknisk og økonomisk hensiktsmessig.

Angående de forskjellige punkter i henvendelsen fra advokat Rygh skal jeg få bemerke:

1. Det er et hovedprinsipp i vår ekspropriasjonsrett at eieren skal ha erstatning etter den høyeste verdi som ekspropriasjonsgjenstanden har for ham. Dreier det sig om ekspropriasjon av vannretten over en flat elvestrekning, med rett til å føre vannet ut av elveleiet, kan dette medføre skader av forskjellig art for eieren, tap av fløtning, fiske, isvei, gjerde m.v.

De samlede skader av denne art kan komme til å nå opp i høyere beløp enn den pris som vannkraften på samme elvestrekning kan betinge. Man kan si det slik at bruksverdien av elven er høyere enn salgsværdien. I så fall er det bruksverdien som skal legges til grunn for erstatningsberegningen. Dette er som sagt en sikker regel i ekspropriasjonsretten, som ikke trenger noen bekrefteelse i de vilkår som måtte bli satt for ekspropriasjonstillatelsen.

Noe krav på erstatning utover den høyeste verdi elven har for ham, har eieren ikke, bortsett fra bestemmelsen om 25 % tillegg i vassdragslovens § 134. At han dertil kan komme til å nyde godt av tiltak som blir pålagt utført etter vassdragsreguleringslovens § 19 eller vassdragslovens § 106 til fordel for almen ferdsel, fløtning m.v. er en annen sak, men det har prinsipielt ikke noen betydning for hans rent private erstatningskrav.

2. Det vil være naturlig at folk i de strøk hvor utbyggingen skal foregå mest mulig innretter sig med henblikk på de nye forhold som vil inntræffe, og om nødvendig søker orientering hos Vassdragsvesenet dersom de er i tvil. I alle tilfeller har de imidlertid krav på full erstatning for skader som utbyggingen medfører på veier, bygninger, dyrkningsfelter m.v. hvad enten veiene bygningene eller hvad det kan være, skriver sig fra gammel tid

eller nylig er anlagt. Det legges ikke noe hånd på eiernes rådgivhet over eiendommene på forhånd, og de kan da heller ikke kreve noen erstatning for undlatelse av å sette sine forskjellige planer i verk. Den til føielse som advokat Rygh foreslår, følger direkte av ekspropriasjonsrettens regler og er ganske unødvendig i utbyggings- eller reguleringsvilkårene. Den vil etter min mening lettere kunne skape uklarhet enn klarhet der.

3. En bestemmelse i utbyggings- eller reguleringsvilkårene om at tilkjennte erstatninger skal være skattefri har man ingen lovhjemmel for. Den vilde derfor bli uten enhver rettslig betydning. Dette gjelder selv om vilkårene er fastsatt av Stortinget. En slik beslutning av Stortinget endrer ikke den gjeldende skatte-lovgivning.

4. Avgjørende for hvad der kommer til å bli erstattet er ekspropriasjonsstevningens form og innhold, slik den blir å utforme på grunnlag av reguleringstillatelsen og gjeldende lovbestemmelser. Det skulde være temmelig selvsagt at når man håndgir fallrettigheter i en elv så håndgir man ikke samtidig reguleringsrettigheter i vann eller grunn til damfester m.v. Men finner grunneierne det nødvendig kan de naturligvis innta uttrykkelig forbehold av dette slag.

5. Jeg kjenner ikke nærmere til innholdet av Hovedstyrets brev av 4/10 1955 og kan derfor ikke knytte noen bemerkninger til dette punkt."

Det vesentligste av innholdet i hovedstyrets brev av 4. oktober 1954 fremgår av følgende bilag til brevet:

"Retningslinjer
for

håndgivelse til staten av fallrettigheter i Vinjevassdraget, utarbeidet 1. oktober 1954 på møte i Vinje mellom Hovedstyret for Vassdrags- og elektrisitetsvesenet og representanter for Vinje kommune og private falleiere.

1. Før de fallrettigheter som håndgis betaler staten slik pris som oppgitt i de håndgivelser som Vinje kommune tidligere har tilbudt staten å overta med tillegg av 10 %.
2. Betaling skjer etter selgerens valg, enten kontant eller som årlig utbetaling med 1/25 av kjøpesummen hvert år. Velges årlig utbetaling, skal denne reguleres hvert 10. år etter engrosprisindeksen med engrosprisindeksen pr. september 1954 som basis, og kravet skal være en fra vedkommende eiendoms hovedbøle uadskillelig herlighet i likhet med årlige erstatninger etter reguleringslovens § 16.
3. Selgeren skal ha rett til kjøp av elektrisk energi til gårdens eget bruk i slik mengde som en blir enig om og etter den til enhver tid gjeldende engrospris for statens kraftsalg (for tiden 90 kroner) + 10 %, levert fra kraftstasjonen med 20 kV spenning. Kraftlaget forutsettes å foreta fordelingen av

kraften over sitt nett mot godtgjørelse fra mottakeren av kraften.

4. Håndgivelsene skal gjelde til 1. juli 1955.

Disse retningslinjer er gitt under forbehold om Stortingets senere godkjennelse."

Inspektøren for ferskvannsfisaket uttaler i brev av

13. oktober d.a.:

"Utnyttningen av fallrettighetene etter de planer som foreligger for regulering og utbygging av Tokke-Vinjevassdraget vil føre med seg inngripende forandringer i fiskenes livsforhold, fiskeproduksjonen og for fisket i de berørte vann og elver.

Da de verdier en rekker med å vinne inn langt overstiger verdien vassdragets fiskemuligheter i nåtid og fremtid, finner en ikke å kunne innvende noe imot at de nødvendige rettigheter blir ekspropriert, men i relasjon til fisket tas følgende forbehold:

1. Det bør sikres en minstevannføring i de elver som anses å ha betydning som gyte- og oppvekstplasser for fisk.
2. Der hvor gyteplasser i elvestrekninger demmes ned bør en ved bygging av fisketrapper eller på annet vis lette fiskens fremkomst til nye gyteområder.
3. Konesjonæren pålegges å stille pengemidler til rådighet for undersøkelser over biologiske forhold i vassdraget, og slik at disse undersøkelser kan komme i gang før vedkommende vann eller elv blir regulert og/eller overført.
4. Konesjonæren vil bli pålagt å sette ut yngel og/eller settefisk etter vedkommende departements bestemmelser.

Da antallet av yngel og/eller setterfisk som årlig må settes ut i reguleringsområdet blir så stort at det ellers kan bli vanskelig å skaffe dette kvantum tilveie, vil det være å anbefale at konesjonæren selv bygger og driver klekkeri og setterfiskanlegg."

I Kåvsåi er to mindre fallstrekninger utbygd. Eierne av disse, R. Nestestog m/fl. og Reidar Aarhus, sendte ikke inn uttalelser før utleggingsfristens utløp. I brev av 17. november d. å. ble de spesielt varslet og gitt frist til 1. desember 1955 for å komme med mulige bemerkninger.

Reidar Aarhus uttaler i brev av 30. november d.å.:

"De ber i brev av 17. ds. om mulige bemerkninger angående mitt E.verk i Kåvsåi. Jeg er villig til å avstå dette, mot å få erstattet verket, (maskiner m.v.) samt strøm, tilsvarende det som verket nå gir, dekning av utgifter til linje, installasjon m.v."

Ragnvald Nestestog har ikke uttalt seg.

Hovedstyret skal bemerke:

Vinje herredstyre mener det bør komme i stand et samarbeid om utnyttningen av de fallrettigheter kommunen har kjøpt, enten ved at kommunen tar del i utbygningen eller ved at den får kraft i forhold til sine fallretter. Rauland herredstyre setter som forutsetning for sin anbefaling at spørsmålet om hvorledes kommunen skal sikre seg kraft for fremtiden, må stå åpent for drøftinger.

Det er naturlig at kommunene tar opp spørsmålet om fremtidig kraftforsyning når det, som i dette tilfelle, legges fram en plan som omfatter så å si all utbyggbar vannkraft i distriktet. I dette tilfelle vil det være rimelig å imøtekomme deres ønske om å få i stand tinginger med Tokke kraftverk vedrørende dette spørsmålet.

Når det gjelder kommunenes ønske om å delta i utbygningen eller på annen måte å sikre seg kraft, går Hovedstyret ut fra at dette blir tatt opp som egen sak, eventuelt i forbindelse med finansieringsplanen for anlegget.

Et mindretall i Rauland herredstyre mener det bør settes opp som en generell regel at tillatelse til ekspropriasjon ikke bør gis før det er aktuelt å ta det eksproprierede i bruk, og råår til at ekspropriasjon av Songa og Bitu utsettes.

Sett ut fra kraftsituasjonen i samkjøringsområdet på Østlandet nå, kan det neppe være tvil om at kraften i hele Tokke-Vinje-vassdraget "trengs for å tilfredsstille et alminnelig behov", og at den kan ventes utbygd i en forholdsvis nær fremtid. Man kan derfor ikke rå til at ekspropriasjonen utsettes.

Skienstvassdragets fellesfløtningsforening^f peker i sin uttalelse på at vassdraget blir mere eller mindre tørrlagt ved utbyggingen, og at tømmeret antakelig for størstedelen må kjøres fram til Bandakvatn.

Man er klar over at reguleringen og utbyggingen vil medføre gjennomgripende forandringer av fløtningsforholdene i vassdraget. Spørsmålet om hva som skal gjøres for å oppnå at de nye forhold stiller minst mulig hindringer i veien for en rasjonell tømmerdrift, kan muligens løses ved drøftinger mellom Tokke kraftverk og fløtningsforeningene - som antydnet i brevet fra Skienstvassdragets fellesfløtningsforening av 8/6-55. Dersom man ved slike drøftinger ikke kommer fram til en minnelig ordning, må det være åpnet adgang til å overlate spørsmålet til skjønnsretten.

Man antar at det trengs tillatelse etter vassdragslovens § 104, pkt. 2 og § 105 da den tørrlegging av elveleier som utbyggingen vil medføre vil bli til betydelig ulempe for almen ferdsel, fløtning og den frie fiskegang.

Når det gjelder uttalelsene fra Vegsjefen i Telemark, skogeierne i Eidsborg, søskenene Berge og advokat Rygh, henviser man til advokat Lous' bemerkninger.

I henhold til foranstående, antar Hovedstyret at vassdragslovens krav er oppfylt for at ekspropriasjonstillatelse kan

gis, og tillater seg å foreslå:

Det tillates i medhold av §§ 147, 149 pkt. 1 og 2, § 62 samt § 104 pkt. 2 - 4 og § 105 i vassdragsloven av 15. mars 1940 Tokke kraftverk å ekspropriere fall, grunn og rettigheter i det vesentlige i samsvar med søknad fra høyesterettsadvokat Georg Lous av 10. mars 1955 m/bilag.

Man har ikke noe å bemerke til at skjønnet tillates påstevnet som bestemt i vassdragslovens § 130 pkt. 4.

Tillatelse etter § 104 foreslås i henhold til § 106 pkt. 2 tilknyttet betingelse vedrørende ferdsel og flötning, jfr. post 1 i vedlagte utkast til betingelser og vedrørende fiske, jfr. post 2.

Disse to postene er redigert slik at de med uvesentlige forandringer kan gå inn i reguleringsbestemmelsene.

Post 1 er i samsvar med reguleringslovens § 19.

For post 2 har man lagt fiskerinspektörens forslag til grunn.

I post 3 er det fastsatt hvor høyt det er tillatt å heve vannstanden i inntakene i Vatjern og ved Leirli, jfr. vassdragslovens § 127.

Det bemerkes at også regulering av Vinjevatn som uke- og døgngasolin kommer inn under vassdrag sloven, men at Hovedstyret på grunn av magasinets størrelse og skadevirkninger har funnet det riktig å utsette denne ekspropriasjonssaken og ta den opp samtidig med saken om fastsetting av reguleringsbestemmelser for vassdraget.

Etter det foreliggende finner Hovedstyret ikke grunn

til å betinge rett for eierne av kraftverkene i Kåvsåi til å leie kraft i henhold til vassdragslovens § 151, pkt. 1.

Sakens dokumenter samt gjenpart av Kraftverksjefens brever av 23/6 og 15/11 d.å. vedrørende forhandlinger med fall-
~~ette~~ eiere om håndgivelse, følger vedlagt.

Behandlet i møte 16. desember 1955. //

~~Fredrik Vogt~~

~~_____~~

~~Ragnar Bang~~

~~Hittil~~ *Hovedstyrets forslag*

til betingelser for Tokke kraftverk til å ekspropriere fall, grunn og rettigheter for utbygning i Tokke- Vinjevassdraget.

er sålydende:

ingen ferskvann- og saltvannbussen

Tokke kraftverk plikter¹ å treffe nødvendige tiltak eller avgi vann i sådan utstrekning at den alminnelige ferdsel og flötning forulempes så lite som mulig ved utbygningen.

Spørsmålet om hvilke forføyninger som skal treffes, avgjøres i mangel av overenskomst ved skjønn som i tilfelle kan fremmes i forbindelse med ekspropriasjonsskjønnet.

Skade eller ulempe for ferdsel eller flötning som ikke avhjelpest på denne måte, blir å erstatte.

2.

Til fremme av fisket i de områder av Tokke - Vinjevassdraget som berøres av utbygningen, plikter Tokke kraftverk å sette ut yngel og/eller settefisk etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Dersom dette departement finner det nødvendig og hensiktsmessig, plikter Tokke kraftverk etter samme departements nærmere bestemmelse:

1. å anbringe fiskesperring foran inntakene for å hindre at fisk ödelegges i turbinene.
2. for fiskebestandens vedlikehold å treffe tiltak for å lette fiskens fremkomst til nye gyteplasser - for eksempel ved bygging av fisketrappes.
3. med års mellomrom å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser i de berörte områder.

3.

I inntaket ved Leirli tillates vannstanden hevet til kote 466,5 ved vanlig drift. Under flom kan vannstanden stige ytterligere ca. 2 meter.

Vannstanden i Vatjern tillates hevet til kote 838,0

ved vanlig drift. Når vannstanden under flom nærmer seg kote 838,8, skal nåleløpet manøvreres slik at vannstanden ikke overstiger denne kote.

Höydene refererer seg til Vassdragsvesenets generalplan.

De tillatte høyeste vannstandene skal merkes av i terrenget med varige og lett synlige merker som godkjennes av det offentlige. "

Ø

Departementet er, sett ut fra kraftsituasjonen i samkjøringsområdet på Östlandet, enig i at kraften i hele Tokke-Vinje-vassdraget trengs for/å tilfredsstille det alminnelige behov. ^{eller hvert} Stortinget har på inneværende års budsjett under kap. 1204, post 1, Innkjöp av vassfall, bevilget 2,5 mill. kr. til erverv av de omhandlede rettigheter jfr. St. prp. nr. 1, Tillegg nr. 4 for 1955, Tillegg til budsjett-innst. S. nr. 193 for samme år samt Stortingets vedtak av 2. juni 1955.

Departementet vil, som forutsatt av Hovedstyret, ta opp som egen salspørsmål i forbindelse med Vinje og Rangen ^{an deltagelse i utbyggingen for folkenev eller de landkommuners ønske om å delta i utbyggingen eller på annen måte å sikre seg} ~~enkelte kommuners ønske om å delta i utbyggingen eller på annen måte å sikre seg~~ kraft, eventuelt i forbindelse med finansieringsplanen for anlegget.

Som det fremgår av vilkårenes post 1 ^{og 2} er det foreslått nødvendige tiltak for at ^{den økonomiske fordel og} flötningen skal forulempes så

lite som mulig ved utbyggingen ^{og til fordel for fiskeriet} til fremme av fiskeriet.

Departementet vil etter det førnævnte eller til Hovedstyret anbefale ^{og vil} følgende anbefale at det blir gitt til

latelse til den søkte ekspropriasjon, og at tillatelsen blir gitt under de forutsetninger og på de betingelser som er foreslått av Hovedstyret.

*Tillegg til den nå
aktuelle vannanlegg m.v.*

Industridepartementet

t i l r å d e r :

I medhold av lov om vassdragene av 10. mars 1940 pgrffene 147[✓], 149[✓] pkt. 1[✓] og 2[✓], pgrf. 62 samt pgrf. 104[✓] pkt. 2[✓] - 4[✓] og pgrf. 105[✓] tillates ^{Norges Vass-} ~~det lokale~~ drags- og ~~eksproprierte~~ ^{drags- og eksproprierte} å ekspropriere fall, grunn og rettigheter ~~til~~ det vesentlige i samsvar med søknad fra høyesterettsadvokat Georg Lous av 10. mars 1955 med bilag.

Tillatelse etter vassdragslovens pgrf. 104 gis på de betingelser som er stillet opp i Industridepartementets tilråding av 13. januar 1956.

i Tokke-Dinje - vassdraget

[Faint handwritten notes, possibly "Søknad fra ..."]

Det hgl. Statoråd-sekretariat

Bifalt ved

Kronprinsessens
resolusjon av 13. januar 1956.

[Handwritten signature]